

В І Д Г У К

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Журавльова Дмитра Володимировича на дисертацію
Терехова Віталія Юрійовича «Адміністративно-правове забезпечення
правоохоронної діяльності в Україні», подану на здобуття наукового
ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність обраної теми.

Демократичні перетворення, що відбуваються в Україні, формування громадянського суспільства і побудова правової, демократичної, соціальної держави постійно вимагають політичних, соціальних, економічних, культурних модернізацій сучасного українського суспільства та вдосконалення механізму державної влади. І одне з найскладніших завдань цієї реформи полягає в зміні взаємовідносин влади і людини, перебудови правоохоронного механізму держави. Механізм організації публічного управління залишається громіздким, неповоротким, погано адаптованим до вирішення нових стратегічних завдань в складних реаліях функціонування держави в умовах війни, що зберігає можливість адміністративного зловживання як своєрідної альтернативи розробки і реалізації на усій території країни зваженої державної економічної, соціальної, правової політики, у тому числі щодо безпосереднього захисту прав та законних інтересів громадян від протиправних посягань. Вирішення цих важливих проблем неможливе без зміцнення усіх ланок та інститутів правоохоронної системи країни, її адаптації до процесів формування в Україні громадянського суспільства. Але для цього потрібне ґрунтовне наукове переосмислення усіх її структурно-функціональних елементів для вироблення єдиного, логічно послідовного наукового підходу, у рамках якого можна було б сформулювати як основні цільові установки, так і

пріоритетні напрями удосконалення правового регулювання суспільних відносин, модернізації правоохоронних органів, вдосконалення їх правового забезпечення, співпраці з інститутами громадянського суспільства тощо.

Досвід більшості країн у питаннях організації функціонування системи правоохоронних органів, свідчить, що така система здатна дієво впливати на стан забезпечення прав людини в державі, утвердження справедливості, законності. Однак це може відбуватися лише за наявності належної організації її функціонування. В Україні, система правоохоронних органів як цілісна ефективна система перебуває ще на етапі становлення, перманентного реформування, який характеризується значними труднощами правового та організаційного характеру. Саме їх подолання, за допомогою вдосконалення правового забезпечення правоохоронної діяльності, її форм та методів, покращення організації взаємодії між різними органами, які входять до правоохоронного механізму, - є шляхом створення тих умов, які забезпечать ефективність функціонування правоохоронної системи, а також утвердження справедливості та правопорядку в Україні.

Питання адміністративно-правового забезпечення правоохоронної діяльності в сучасній правовій науці в умовах реальної війни, інших суттєвих ускладнень в публічному управлінні та суспільних процесах комплексно не досліджувалась. Найчастіше наукові розробки у цій сфері проводяться в галузі кримінології, кримінального права та процесу, теорії держави та права, соціальних науках. Однак питання організації правоохоронних органів в механізмі правоохоронної діяльності та інші аспекти адміністративно-правового забезпечення цієї сфери, наразі залишені поза увагою вчених-правників.

Таким чином, необхідність дослідження концептуальних засад адміністративно-правового забезпечення правоохоронної діяльності в Україні визначається сучасним станом вітчизняної правової науки, відсутністю поглибленої та всебічної теоретичної розробки цієї проблеми.

Це свідчить про його наукову та практичну значущість, актуальність і перспективність.

Слід відзначити, що різні аспекти правоохоронної діяльності органів кримінальної юстиції та інших правоохоронних органів досліджували такі вчені, як: О. М. Бандурка, В. Т. Білоус, Є. М. Блажівський, В. В. Долежан, М. І. Козюбра, Р. А. Калюжний, І. М. Козьяков, М. В. Косюта, О. М. Литвак, Г. В. Мальцев, С. Г. Міщенко, В. С. Нерсисянц, Н. М. Оніщенко, П. М. Рабінович, Н. О. Рибалка, В. В. Сухонос, Є. Ю. Соболю Ю. А. Тихомиров, Ю. С. Шемшученко, М. К. Якимчук та інші.

Проте, комплексного дослідження на рівні формування концептуального бачення адміністративно-правового забезпечення правоохоронної діяльності в Україні, заснованого на подальшому впровадженні принципів сервісності та транспарентності, прозорості та підзвітності в умовах війни та інших ускладнень суспільного життя й публічного управління не проводилося, а тому актуальність теми є беззаперечною.

Дисертаційне дослідження відповідає цілям реформи публічної служби та її підходів діяльності, визначеним у Стратегії сталого розвитку «Україна - 2020» (указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015); Стратегії національної безпеки України (указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020), Военної доктрини України (указ Президента України № 555/2015), Концепції боротьби з тероризмом в Україні (указ Президента України від 05.03.2019 № 53/2019), Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки (указ Президента України від 1 червня 2021 року № 231/2021), а також враховує пріоритети низки напрямів реформування публічного управління, зумовлених Євроінтеграцією України.

Виходячи із вищевказаного, тема рецензованого наукового дослідження В.Ю. Терехова є цілком актуальною з огляду на потреби правової науки.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, які сформульовані у дисертації.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація являє собою самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має високий науково-теоретичний та прикладний рівень. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений підхід до вирішення поставлених завдань і досягнення мети дослідження.

Високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу літературних джерел, нормативних актів (як таких, що діяли раніше, так і чинних сьогодні) – 448 найменувань, узагальнених практичних матеріалів, відповідних наукових методів. Це дозволило здобувачеві сформулювати низку важливих наукових положень, висновків та рекомендацій.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень дисертації досягнута також за рахунок комплексного застосування раціональної сукупності методів теорії пізнання соціально-правових явищ, а також наукових принципів і концептуальних положень, розроблених спеціалістами різних галузей права, тощо. Їх застосування обумовлюється системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми.

Комплексний підхід до використання методів дослідження дав змогу автору всебічно розглянути особливості та сучасні проблеми правоохоронної діяльності в Україні.

Цінність творчого пошуку рецензованої роботи полягає також в тому, що він був проведений на основі аналізу науково-теоретичних досліджень в економіці, соціології та правової науки, базується на чинному нормативно-правовому масиві. Саме це й дозволило здобувачу запропонувати нові підходи до вирішення проблем функціонування правоохоронних органів, а

також опрацювати сучасну концепцію правоохоронної діяльності в Україні, обґрунтувати необхідні пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства.

Об'єкт та предмет дисертаційного дослідження визначені у відповідності з вимогами МОН України.

Структура дисертації В. Ю. Терехова логічно обумовлена поставленими завданнями, об'єктом і предметом і складається зі вступу, п'яти розділів, які об'єднують п'ятнадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків..

Наукова новизна одержаних результатів.

У дисертації порушені не розроблені раніше наукові і практичні завдання, розв'язання яких дозволило одержати цікаві результати і виробити ряд пропозицій. З урахуванням цього можна стверджувати, що новизна дисертаційного дослідження проявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і в запропонованому розв'язанні конкретних питань. Серед положень, які мають наукову новизну, заслуговують на увагу та підтримку такі, як:

Сформовано концепт безпечних умов (безпечного середовища) виконання правоохоронних повноважень, що забезпечуються наступними вимогами до професії осіб уповноважених на здійснення правоохоронних функцій: знанням положень законодавства з питань правоохоронної діяльності умінням його застосування; фізичною підготовленістю, наявністю навичок володіння вогнепальною зброєю, спеціальними засобами, прийомами рукопашного бою; психологічною стресостійкістю, здатністю ефективно діяти в складних (екстремальних) умовах; високим рівнем мотивації у реалізації правоохоронних завдань тощо; наявністю логічного мислення, умінням прогнозувати криміногенну поведінку та вчасно вживати заходів, спрямованих на припинення протиправних посягань (стор. 206-221 дисертації).

Запропоновано переглянути концепцію діяльності правоохоронних органів як інституцій публічного сервісу шляхом запровадження підходу ініціювання послуги, а саме: перейти від контрольної-наглядової форми перевіркової роботи на адміністративну роботу типу «запит-послуга». Доступність правоохоронної допомоги (сервісу) у такому баченні складає сукупність умов, при яких особа може скористатися правом на захист прав, свобод та законних інтересів шляхом звернення до правоохоронних органів (стор. 119-133 дисертації).

Удосконалено наукове бачення комплексних вад сучасного стану реформування правоохоронних органів в Україні: поява нових правоохоронних органів без попередньо спланованих, очікуваних рішень, що мали б бути результатом стратегічного курсу держави; нез'ясований зміст терміну «правоохорона» та недосконалий зміст терміну «правоохоронні органи» в чинному законодавстві є одними із нормативно-правових детермінантів дисгармонії у вирі державної правоохоронної політики; відсутність єдиного органу державної влади, що відповідає за реалізацію державної правоохоронної політики як центру ухвалення стратегічних рішень та політичної відповідальності держави у сфері реалізації правоохоронної функції; відсутність єдиного нормативно-встановленого документу із покроковим планом заходів щодо впровадження та реалізації засад державної правоохоронної діяльності (стор. 158-159 дисертації).

4. Досить слушною, на мою думку, є актуалізація адміністративно-правової характеристики безпеки та захисту працівників правоохоронних органів (підрозділ 3.3 дисертації).

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Поряд із зазначеними позитивними моментами, у рецензованому дослідженні містяться деякі спірні положення та недоліки:

1. На сторінці 133 дисертації, автором запропонований методологічний підхід, за яким кожна правоохоронна послуга відповідає

правоохоронній функції. Він має ряд переваг: по-перше, концептуалізує вже наявну в законі догму про публічно-сервісний підхід до виконання правоохоронних функцій, тобто, закріплює уявлення того, що кожна правоохоронна функція може бути трансформована в ту чи іншу послугу; по-друге, має універсальний характер дії на всю систему правоохоронних органів та органів, які виконують правоохоронні функції; по-третє, дає підґрунтя для широкої підзаконної нормопроектної роботи; по-четверте, не потребує наявності жорсткого підходу до класифікації правоохоронних органів в законодавстві України. Проте, навряд можна погодитись з таким твердженням через зміст та природу самої правоохоронної діяльності, одним із елементів якої є здатність до застосування заходів державного примусу, а отже сервісна складова та трансформація до особливого виду державної служби позбавить такий орган статусу правоохоронного.

2. Для розвитку уявлень про правоохоронну діяльність як частини правоохоронного механізму вважаю, що незважаючи на наявність дослідження зарубіжної практики, в роботі все таки недостатньо використаний зарубіжний досвід. Зважаючи на те, що правоохоронна система є однією із найважливіших в державі, системне дослідження розвитку правоохоронної діяльності без глибокого аналізу кращих зарубіжних практик, неможливе. Тому автору треба було б більш широко репрезентувати запозичений досвід у роботі.

3. На с. 157 дисертації зауважує, що в роботі нового бачення набуло поняття «державна політика у сфері правоохоронної діяльності», проаналізовано джерела адміністративно-правового забезпечення державної політики у сфері правоохоронної діяльності. Поряд із цим, зроблено висновок про відсутність єдиної програми розвитку правоохоронної інфраструктури для усіх суб'єктів, залучених про виконання правоохоронної функції. Натомість автор недостатньо чітко в подальшому розкриває механізм удосконалення функціонування системи правоохоронних органів та її нормативно-правового регулювання.

4. Серед іншого, автор зазначає, що інформаційно-аналітичне дослідження у сфері правоохоронної діяльності – це творчо-інтелектуальна діяльність аналітика (експерта) з отримання нового знання (інформаційно-аналітичного продукту) на підставі зібраних та оброблених (переважно засобами автоматизації) даних про осіб, процеси, події, явища, ініційована уповноваженими особами з метою реалізації повноважень у сфері охоронюваних законом відносин безпеки та правопорядку. (стор.183 дисертації). Поряд із цим, потребують ширшого обґрунтування передумови впровадження інформаційно-аналітичних досліджень в правоохоронній діяльності.

5. У підрозділі 4.1. «Вплив практики ЄСПЛ на діяльність правоохоронних органів» нового наукового бачення набуло питання впливу практики ЄСПЛ на діяльність правоохоронних органів та її використання при здійсненні правоохоронної діяльності. Під час захисту автору потрібно детальніше обґрунтувати які саме підходи та рівні можлив для використання практики ЄСПЛ у вітчизняній правоохоронній діяльності.

Перелічені дискусійні положення і недоліки не можуть виключити позитивну оцінку дисертації В.Ю. Терехова в цілому, оскільки свідчать про особисту позицію автора та складність наукових задач, які він вирішив у своїй роботі.

Висновок.

Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і високий науковий рівень, теоретичне й практичне значення для науково-дослідної сфери, правотворчої та правозастосовної діяльності, а також для навчального процесу.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, досить повно викладені в опублікованих автором наукових статтях, тезах доповідей на конференціях. Реферат дисертації відповідає її змістові й повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію та реферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Таким чином, дисертація «Адміністративно-правове забезпечення правоохоронної діяльності в Україні» є комплексним, завершеним монографічним дослідженням, кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, які мають практичну та теоретичну цінність для науки адміністративного права, а її автор – Терехов Віталій Юрійович заслуговує присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Офіційний опонент:

**Заступник керівника Департаменту
з питань громадянства, помилування, державних нагород
-керівник управління з питань помилування
Офісу Президента України,
доктор юридичних наук, професор
Заслужений юрист України,**

Журавльов Д.В.

Підпис	<i>Журавльова Я.В.</i>
ЗАСВІДЧУЄТЬСЯ	
Керівник Департаменту управління персоналом	
"	"
20__ р.	